

Generálporučík v zál. Ing. Václav Vitanovský, CSc.

K VÁLCE U PERSKÉHO ZÁLIVU

Když jsem spolupracoval na návrhu naší první státní vojenské doktríny, tak jsem zjistil, že k tomu máme velice málo podkladů. Více než dvacetiletá pouzra v teoretické oblasti byla až příliš znát.

Dnes jsme v situaci, kdy nám nebude nikdo zvenčí radit, co a jak udělat: Musíme si pomoci sami. A především musíme chtít! Já vím, že dnes naši činnost zaplavuje spousta operativy, která velmi často spotřebuje nejen náš veškerý čas, ale i veškerou naši energii. To ovšem neomlouvá, abychom teoretické myšlení odsunuli někam daleko do pozadí. Teoretické úvahy musí být v neustálém předstihu, aby pomohly řešit veškeré praktické činnosti ve výstavbě armády. A přitom žádná, sebelepší teoretická úvaha si nemůže osobovat právo na dokonalost.

Nemám možnost číst současné teoretické studie našich odborníků, proto se pokusím nastínit několik svých myšlenek, které by mohly přece jenom alespoň zavdat podnět k hlubším a jistě odbornějším výkladům.

● Těsně před ozbrojeným střetnutím u Perského zálivu jsem byl otázan na jedné besedě, jaká je moje představa o scénáři blížící se války. Tehdy jsem odpověděl - hodně intuitivně - že válka začne v noci, přesněji řečeno nad ránem.

Pro svá tehdejší tvrzení jsem si v duchu argumentoval tím, že válka začne v noci proto, že Američané mají prostředky pro boj v noci mnohem dokonalejší, než jejich protivník. Hromadný letecký úder vedený před ránem jsem předpokládal proto, že hned po rozednění bylo zapotřebí uskutečnit letecký průzkum. Udělat "inventuru" výsledků úderů, aby bylo neprodleně zahájeno ničení zbývajících prostředků PVO, míst velení a spojení, ničit zbytek iráckého letectva jednak na zemi, jednak ve vzdušných bojích. Stalo se také, že značná část iráckého letectva raději odletěla do Íránu, protože ve vzdušných soubojích neměla žádnou naději.

Řečeno jinými slovy, první fáze této největší poválečné operace spočívala v získání naprosté převahy ve vzduchu. I když mnoho leteckých sil spojenců bylo použito na klamné cíle - makety letadel, raket a dalších zařízení, první vzdušný úder podle mne znamenal velký úspěch spojenců v počátečním období války. V dalším období udržovali spojenci nadvládu ve vzduchu systematickým nočním i denním ničením vojenského potenciálu Iráku, ve snaze snížit na co nejmenší pozdější ztráty v pozemní operaci.

Nesmíme opomenout jednu velice důležitou okolnost. Irák měl před válkou několik tisíc tanků především sovětské výroby. Ihned po zahájení války začal mohutný přesun, především tankových divízi, k frontě. Dlouhé proudy tanků směřovaly na jihovýchod. A dobře víme, že tanková divize se při přesunu roztáhne do délky až 150 km! Právě tak je dobře známo, že přesun tankové divize v proudech byl snadným terčem pro bojové vrtulníky a bitevní letectvo, které spolehlivými, přesně naváděnými raketami stačily během přesunu podstatnou část iráckých tankových jednotek zničit. Dosvědčuje to fakt, že do vlastních pozemních bojů mnoho tanků Iráku nezasáhlo, a pokud ano, i ty byly zničeny palbou spojeneckých tanků s daleko větším dostřelem.

Když při zahájení pozemních operací provedli spojenci obchvatnou operaci do týlu hlavního uskupení iráckých vojsk, setkali se s nevelkým odporem. Obklíčení bylo uskutečněno vcelku podle plánu. I to je důkazem, že v té době již Irák neměl letecký průzkum, který by včas upozornil na přípravu tohoto obchvatu i na jeho nebezpečí. Ztráty spojenců při pozemních bojích nebyly proto velké, v porovnání se ztrátami Iráčanů. To se může zdát paradoxní! Vždyť ztráty útočníka bývaly zpravidla vždy větší, než ztráty obránce. Je nezbytné si však uvědomit, že v tomto případě nešlo o klasickou nepohyblivou obrannou válkou, ale o mnohá střetná sražení a boje.

Další zajímavostí je **radioelektronická válka**. Viděl jsem na vlastní oči, co znamená převaha v této oblasti. Nasazení spojeneckého letectva a jeho zabezpečení naváděcí i další technikou bylo nevídané. Ve fázi bitvy o leteckou převahu jsem byl na konferenci severního křídla velení NATO v Oslo, měl jsem dostatek času sledovat celodenní vysílání televize CNN z bojiště. Vzpomínám si na nálet jednoho spojeneckého letounu na obrovský kryt v Bagdádu, kdy televizní snímací a vysílací zařízení bylo umístěno přímo na útočícím letadle. Na obrazovce televizoru bylo vidět, jak letoun odpálil snad s centimetrovou přesností raketu do větracího otvoru na střeše krytu. Z dalších zpráv jsem se později dozvěděl, že tam bohužel zahynulo mnoho civilních obyvatel.

Táž vynikající elektronika vyznačovala naváděcí systém amerických protiraketových střel systému Patriot, nasazených proti iráckým raketám Scud sovětské výroby, ale s prodlouženým doletem. Když Irák začal těmito raketami ostřelovat Izrael, protiraketová obrana vybavená Patriots dosahovala skoro 100 % účinnost.

O ukočení války nechci polemizovat. Politika válku začíná, a také ji zakončí. Nejsem kvalifikovaný hodnotit, proč se válka ukončila právě známým způsobem, mohu si to jen domyslet.

● Vybral jsem z celého scénáře této zvláštní války jen několik klíčových okamžiků, které podle mého názoru nesmí být zapomenuty, především vzhledem k rozvoji naší teorie vojenství. Pokusím se na ně reagovat, doporučit, v čem by mohly být varováním pro přítomnost i budoucnost.

V čem byla základní převaha spojenců oproti Husajnovi. Nebylo to, jak se snad někdo ještě domnívá, v počtu vojáků. Tato podmínka už dávno neplatí. Byla to především technická převaha. Zvláště velká byla v oblasti radioelektroniky.

Je tedy zřejmé, že naši armádu je nezbytné budovat na nejpokrokovějších prvcích elektronických systémů. Zaměřit se na západní technologie. Nebude to snadné, protože podle mého soudu bude tato technika i nadále předmětem přísného utajování. Protože naše doktrína je obranná, půjde především o prvky, které budou sloužit obranným systémům. Laciné to jistě nebude, ale potřebné to bude zcela určitě.

V souvislosti s tím bude nutné přebudovat techniku, která je "nositелеm" především této radioelektroniky. Bude to především letectvo. To letectvo, které je v ČSA, sovětské výroby, se ve válce u zálivu projevilo jako značně zastaralé. Na co se tedy zaměřit? Nic naplat, zase na techniku, vyráběnou ve státech s rozvinutou technologií.

Především při tom půjde o bojové letectvo, o bojové vrtulníky a ostatní prostředky PVO, které jsou s to chránit vojska i týl před protivníkovými údery. Ochrana před letectvem, raketami, jejich včasné ničení budou v budoucnu prvořadé.

Další zásadní otázka: Co s tanky? Podle mého názoru tanky už svou úlohu dohrávají. I to bylo jasně zřejmé z války vedené u zálivu. Je mým názorem zcela zbytečné pokračovat v jejich modernizaci. Nadto, pařížskými dohodami z roku 1990 jich zůstane Čs. armádě pramálo, což by pro vedení obrany mělo být postačující. V obranných operacích přece nebudou vytvářena ohromná tanková uskupení! V příštích možných střetnutích nemají prostě velkou naději. Tyto těžké obrněnce používat jako děla je velký luxus.

Bojové vrtulníky plně nahradí jejich úlohu. Mají daleko větší manévrovací schopnosti, daleko rychleji se mohou přemisťovat, další výhody nechci vypočítávat. Tedy: Peníze věnované namísto do dalšího rozvoje tanků dát beze zbytku na rozvoj tohoto moderního, soudobého bojového prostředku. Jinak řečeno, vidím před sebou "soumrak tanků". Odvedly svou práci ve druhé světové válce, v dalších možných střetnutích by se nutně staly anachronismem.

K problematice vojenských uskupení: divizní organizace, především tankových divizí, se ukázala v moderní válce jako málo účinná, především v obranných bojích a operacích. To bude pro náš stát platit především. Dlouhé divizní proudy by nebyly s to plnit obranné úkoly tak, jak útvary a jednotky menší, pohyblivější.

Přestaňme už pokukovat po našem letitém vzoru! Ukázal se jako chybný a zaostalý, i ve válce u Perského zálivu. Tam bylo místo na uskutečnění na manévru přece jenom víc, než v Československu. Každý, kdo se bude nucen bránit, bude muset mít velkou možnost uskutečnit manévr, a to v krátkých lhůtách na různě vzdálená místa. Cožpak si někdo dnes ještě doopravdy myslí, že by to mohla plnit naše dnešní divize? Zastává-li někdo ještě dnes takový názor, ať si jej ověří na cvičení.

Pro náš stát a armádu bude daleko výhodnější operační svazek menší, pohyblivý, dobře vyzbrojený, schopný podle potřeby bojovat i samostatně. Myslím, že takový úkol by nejlépe plnila "motorizovaná brigáda", samozřejmě pro svou případnou samostatnou činnost dobře organizovaná, doplněná podpůrnými prostředky. Kdyby se to ukázalo v některých případech nezbytné, bylo by možné takové brigády spojit ve vyšší uskupení, např. "armádní sbor". Při tom počet brigád ve sboru by mohl být proměnlivý. Nad ním jen armádní velení jako nejvyšší, včetně velení ostatním našim vojskům na teritoriu.

Nebudu tuto problematiku dále rozvádět. Jako návrh je rozpracována! Myslím, že čím dříve Čs. armáda k podobným systémům přejde, tím lépe. Válka není za humny, čím dříve však takovou reorganizaci uskutečníme, tím budeme kvalitněji připraveni pro případnou pozdější potřebu. S podobnou reorganizací armády přece počítá i naše státní vojenská doktrína.

Závěrem k naší současné situaci. Varšavská smlouva je již minulostí, a pro nás nepříliš slavná. Začlenit ČSA do sestavy NATO nebude tak jednoduché, bude-li to vůbec v dohledu možné. Bude tedy nezbytné se zaměřit na helsinský proces KBSE, v něm systematicky pomáhat budovat i vojenskou složku, kromě politické. Cílem zůstávají Spojené státy evropské, se svým vojenským členěním, které by mělo být v budoucnu vždycky schopno zabezpečit klid v Evropě a ubránit ji proti napadení z vnějšku. Příklad již známe. Je to právě válka z oblasti u Perského zálivu i akutní situace v Jugoslávii.

Vše, co se dnes v Evropě odehrává, je jistě nutné, ale z našeho hlediska by to mělo probíhat daleko rychleji. Jsem si přirozeně vědom, že je to záležitost důvěry, ekonomická, ale především záležitost politických rozhodnutí. Z hlediska obrany ČSFR by měl proces probíhat rychleji, než zase bude pozdě.